

עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט

הדף הזה מסכם את כל הנושא במילים פשוטות. קוראים לאט, חלק אחר חלק. אחרי כל חלק עוצרים ומספרים לעצמכם מה למדנו.

הנושא במבט כולל

- 1 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט** — עקרון הכרעת הרוב ההכרעה בין עמדות נוגדות מתקבלת ברוב: כך מקבלת הכנסת החלטות וכך נבחר השלטון. העקרון מבטיח יכולת החלטה ומנוף לשינוי שלטון בדרכים שלוות. 2 הגבלות על הכרעת הרוב שלטון הרוב אינו בלתי מוגבל: הרוב אינו רשאי לפגוע בזכויות יסוד של המיעוט או של הפרט. ההגנות: חוקי יסוד, שינוי חוקים מסוימים ברוב מיוחד, ביקורת שיפוטית. 3 שמירה על זכויות המיעוט זכויות המיעוט מוגנות מפני רוב עלול לפגוע בהן: זכויות אדם, חירויות, זכויות קבוצתיות. האיזון בין הכרעת הרוב לזכויות המיעוט הוא תנאי לדמוקרטיה ליברלית.
- 2 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט - המשך** — משמעות הכרעת הרוב הרוב מכריע כי אין דרך אחרת להכריע בין עמדות נוגדות בדרכי שלום. הרוב אינו צודק תמיד: הכרעת הרוב היא הליך, לא ערובה לאמת או לצדק. המיעוט חייב לכבד את הכרעת הרוב, והרוב חייב לכבד את זכויות המיעוט. 2 כשהרוב פוגע רוב עלול להפוך ל"עריצות הרוב": שימוש בכוח המספרי לפגיעה במיעוט. הדמוקרטיה הליברלית מגבילה את הרוב באמצעות זכויות אדם מוגנות וביקורת שיפוטית.
- 3 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט - המשך** — דוגמאות לאיזון בישראל חוק יסוד כבוד האדם וחירותו: מגן על זכויות גם מפני רוב פרלמנטרי. חוק יסוד הכנסת: אי-אפשר לשנות את שיטת הבחירות בקלות. בג"ץ שומר על זכויות מיעוטים גם כשהרוב מעוניין לפגוע בהן. 2 עריצות הרוב - סכנה אמיתית? דוגמה היסטורית: רוב פרלמנטרי הפך חוקים גזעניים באירופה. בישראל: דיון ציבורי על הגבלת שימוש ברוב לפגיעה בזכויות מיעוט. הפתרון הדמוקרטי: הגנה חוקתית על זכויות יסוד מפני שינויי רוב.
- 4 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט - המשך** — כללי הכרעה בכנסת רוב רגיל: רוב המצביעים נדרש לרוב ההחלטות. רוב מיוחד: נדרש לשינוי חוקי יסוד מסוימים (למשל פירוק הכנסת על ידה). הרוב בכנסת משקף את הכרעת הבוחרים בבחירות. 2 הכרעת הרוב בדמוקרטיה ההחלטות מתקבלות על פי דעת הרוב, כאשר לכל אזרח קול שווה - ביטוי לעקרון השוויון הפוליטי ולריבונות העם.
- 5 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט - המשך** — מגבלות על הרוב הרוב אינו רשאי לפגוע בזכויות היסוד של המיעוט ושל הפרט; זכויות האדם מוגנות מפני הכרעות רוב שרירותיות. 2 מנגנוני הגנה על המיעוט ביקורת שיפוטית על חוקים, חוקי יסוד, הפרדת רשויות ופלורליזם פוליטי - כולם מגנים על המיעוט מפני שלטון הרוב. 3 ריבונות העם מול זכויות אדם המתח הדמוקרטי בין הכרעת הרוב (ריבונות העם) לשמירה על זכויות היסוד - בדמוקרטיה מוגבלת זכויות האדם גוברות על הכרעות רוב הפוגעות בהן.
- 6 עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט - המשך** — מושגי מפתח לחזרה הכרעת הרוב מגבלות על הרוב מנגנוני הגנה על המיעוט ריבונות העם מול זכויות אדם

מה שואלים בבגרות על הנושא הזה?

- הסבר תופעה או סיבות בעזרת החומר שלמדתם
- ביסוס הטענה בציטוט או התייחסות ישירה לקטע
- נימוק עמדה באמצעות מושגים מקצועיים
- עקרון הכרעת הרוב
- הגבלות על הכרעת הרוב
- שמירה על זכויות המיעוט

טעויות נפוצות — תזכורת אחרונה:

- מציינים את המושג בלי להציג אותו - ציון בלבד לא מספיק.
- שוכחים לקשר את ההסבר לקטע עצמו - חובה ציטוט או התייחסות ישירה לקטע.
- כותבים תשובה כללית בלי המושגים המקצועיים מהמחווין.

מבוסס על חומרי עמוד הנושא באתר ועל מוקדי הלימוד של משרד החינוך (תכנית אשנב). חומר לתרגול ולחזרה עצמית.